

**Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Ректор Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського**

_____ проф. Лазаренко Н.І.

« ____ » _____ 2020 р.

ПРОГРАМА І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

**Додаткового вступного випробування з історії України
для вступу на ОС бакалавра на основі ОКР молодшого
спеціаліста**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Фахове вступне випробування із історії для вступників, які мають освітньо-кваліфікаційний рівень «молодший спеціаліст» та поступають на 2 курс навчання, для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальностями 014.03 Середня освіта (історія), 081. Право, 281. Публічне управління та адміністрування. Перелік винесених питань стосується знань і навиків з історії України на базі середньої загальноосвітньої школи, та засвоєних знань за перший курс фахової підготовки студента історика.

Мета додаткового вступного випробування – оцінити ступінь підготовленості абітурієнтів із базових основ історії України

Завдання вступного випробування з історії:

- визначити рівень набутих знань і умінь;
- оцінити цілісні уявлення щодо закономірностей історичного поступу, вміння оцінювати та аналізувати історичні знання на основі цивілізаційного методологічного підходу;
- перевірити здатність застосовувати історичні знання та набуті уміння для аналізу суспільних явищ, культурної спадщини;
- встановити ступінь сформованості історичних компетенцій, історичної культури.

Програма вступного випробування включає всі розділи програмних курсів з історії України, відповідно до стандартного та академічного рівнів.

Абітурієнт повинен знати:

- періодизацію та класифікацію історичного розвитку.
- загальні закономірності історичного розвитку України від найдавнішого періоду до середини XVII ст.;
- витоки української нації та її місце в загальнолюдських процесах, роль і місце України у світовій історії;
- основні джерела з історії України та основні періоди історії України;
- основні поняття, терміни і категорії періоду;
- культурні процеси історичного розвитку українського народу;
- діяльність визначних політичних осіб, які сприяли становленню і зміцненню української державності з найдавніших часів до середини XVII ст.;
- проблеми і труднощі становлення української державності в історичному розрізі;
- сучасний стан вивчення даного періоду, основні джерела та наукові публікації.

Абітурієнт повинен вміти:

- аналізувати та систематизувати події історичного минулого України.
- порівнювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність історичних осіб;
- співставляти історичні події, процеси з періодами (епохами);
- орієнтуватись у науковій періодизації історії України;
- аргументовано на основі історичних фактів відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему;

- пов'язувати історію України з історією інших народів, всесвітньою історією;

Фахове вступне випробування проводиться усно за білетами. Кожний білет складається з трьох питань.

Програма вступного іспиту підготовлена на основі програм дисциплін у відповідності до державних стандартів підготовки (освітньо-кваліфікаційна характеристика та освітньо-професійна програма).

При підготовці до іспиту абітурієнтам рекомендується використовувати літературу, що наведена у програмі.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Предмет і завдання курсу історії України. Періодизація та джерела вивчення вітчизняної історії.

Роль і місце України в світовій історії. Предмет і завдання курсу «Історія України». Періодизація вітчизняної історії. Характеристика рекомендованої літератури.

Поняття історичного джерела. Класифікація джерел. Характеристика основних типів та видів історичних джерел вивчення історії України. Писемні джерела та їх види. Основні джерела вивчення стародавньої та середньовічної історії України.

Стародавня доба в історії України. Давні слов'яни.

Періодизація та основні риси первісного суспільства. Палеолітична община. Давні люди епохи мезоліту. Неолітична революція та її характерні риси. Період енеоліту. Трипільська культура. Виникнення державотворчих традицій на території сучасної України: кіммерійці, скіфи, сармати, грецькі міста-держави Північного Причорномор'я.

Проблема походження та розселення слов'ян в історичній літературі. Ранні відомості про слов'ян. Господарство та суспільний лад, вірування та культурний розвиток слов'янських племен. Антське царство. Боротьба з готами, гунами, аварами. Союзи слов'янських племен у VII – IX ст.

Проблема походження українського етносу в історичній літературі. Теорії походження українського народу. Перші згадки етноніма «Україна». Назви і самоназви української території. Походження української національної символіки.

Київська Русь.

Основні джерела вивчення історії Київської Русі. Історіографія проблеми. Теорії походження державності у східних слов'ян. Внутрішня і зовнішня політика перших київських князів. Суспільний лад та соціально-економічні відносини. Князювання Володимира Великого. Хрещення Русі та його історичне значення. Ярослав Мудрий та його політика. Правові відносини. «Руська правда». Руські землі у другій половині XI – першій третині XII ст. Культура Київської Русі. Історичне значення Київської держави.

Українські землі у другій половині XII - на початку XIV ст.

Розпад Київської Русі на окремі князівства. Характеристика процесу феодальної роздробленості: причини і наслідки. Становище князівств Середнього Подніпров'я: Київського, Переяславського, Чернігово-Сіверського. Перші завойовницькі походи монголо-татар. Битва на р. Калці. Навала Батия. Боротьба Русі проти монголо-татарських завойовників та її світове значення. Оцінки монголо-татарського завоювання українських земель в роботах сучасних істориків.

Галицько-Волинська держава.

Історичні джерела та література. Галицька і Волинська землі в XII ст.: економічне становище та суспільно-політичний розвиток. Утворення Галицько-Волинського князівства. Роман Мстиславович. Організація влади. Прихід до влади Данила Галицького. Внутрішня і зовнішня політика. Організація боротьби з монголо-татарами.

Галицько-Волинська земля за наступників Данила Галицького. Юрій II Болеслав та його політика. Культурний розвиток Галицько-Волинської землі. Історичне значення Галицько-Волинської держави.

Україна у складі Великого князівства Литовського.

Утворення Литовської держави. Початок включення українських земель до складу Литви. Битва на Синій Воді. Захоплення Литовським князівством Волині, Київщини, Поділля, Чернігово-Сіверщини та Переяславщини. Особливості територіально-адміністративного устрою українських земель у складі Литовської держави. Господарське життя та соціальне становище українського народу. Загарбання Галичини Польщею. Претензії Угорщини, Молдавського господарства, Туреччини та кримських татар на українські землі. Захоплення Чернігово-Сіверщини Московською державою. Початок зближення Литви і Польщі. Кревська унія. Вітовт та його політика. Ліквідація удільних князівств. Українські землі у першій половині XVI ст.: політичне становище, соціально-економічні відносини.

Виникнення і розвиток українського козацтва (кінець XV – початок XVII ст.).

Джерела з історії українського козацтва. Проблема походження козацтва в історичній літературі. Українська колонізація Подніпров'я і Запорожжя. Причини виникнення українського козацтва. Посилення козацтва у середині XVI ст. Реєстрове козацтво, його відносини з польською владою.

Виникнення Запорозької Січі. Д. Вишневецький. Устрій Січі: військовий, територіальний, адміністративний, судовий. Господарство Запорожжя. Заняття, побут, звичаї, військове мистецтво, морські походи козаків. Військові клейноди. Зносини козаків із сусідами. Боротьба козаків з турками і татарами. Воєнно-морські операції українських козаків на Чорному морі. П. Сагайдачний.

Культура України XIV – XVI ст.

Загальна характеристика розвитку української культури, її особливості. Вплив епохи Відродження на українську культуру. Розвиток освіти та науки. Острозька школа. Братські школи. Розвиток української мови. Початок

книгодрукування в українських землях. Розвиток літератури. Літописання. Історичні та полемічні твори. Зародження театру. Інтермедія, шкільна драма, вертеп. Музика. Архітектура та мистецтво. Усна народна творчість. Думи та історичні пісні. Культура козацтва.

Утворення Речі Посполитої. Посилення соціально-економічного і національно-релігійного гноблення українського народу.

Люблінська унія 1569 р. Загарбання Польщею Київщини, Волині, Брацлавщини. Політичний лад Польщі та його особливості. Соціально-економічний розвиток українських земель після унії. Зростання великого землеволодіння. Утворення фільварків. Закріпачення українського селянства. Становище церкви в Україні. Берестейська церковна унія та її вплив на суспільно-політичне та культурне життя українського народу.

Селянсько-козацькі повстання кінця XVI – початку XVII ст.

Історичні джерела про селянсько-козацькі рухи кінця XVI – початку XVII ст. Причини народних повстань. Повстання під проводом К. Косинського та С. Наливайка. Хотинська війна. Народні рухи під проводом М. Жмайла, Т. Трясила, І. Сулими, П. Павлюка. Куруківська та Переяславська угоди. Повстання 1637-1638 рр. «Ординація Війська Запорізького». Причини поразки та підсумки селянсько-козацьких повстань.

КРИТЕРІЇ

**оцінювання знань вступників за результатами складання
додаткового вступного випробування з історії України**

Оцінювання проводиться за 100 – бальною системою

Рівень знань вступника (в балах)	Критерії оцінювання знань студента
90-100	Вступник вільно володіє категоріальним апаратом предмету, чіткими знаннями теоретичного матеріалу з вітчизняної історії визначеного періоду, демонструє високий рівень навичок аналізу історичних процесів, виявляє творчі здібності, самостійно оцінює різноманітні історичні явища, виявляючи власну позицію щодо них, вміє використати набуті знання в нестандартних ситуаціях. Відповідь на контрольні запитання містить посилення на певні артефакти, явища, особистості української історії, вміє робити науково-обґрунтовані висновки, виявляє ерудованість та знання із суміжних дисциплін.

80-89	Вступник демонструє достатній рівень володіння теоретичним матеріалом, уміння пов'язувати теоретичні положення з історичними фактами та сучасністю, самостійність мислення, знання необхідної термінології. Відповідь на контрольні запитання є розгорнутою з посиланням на необхідні явища культури.
75-79	Вступник може допускати несуттєві помилки за умови загальної наукової грамотності та незначні помилки при перевірці знань з історії України, систематизує та узагальнює набуті знання, добирає переконливі аргументи на підтвердження власних суджень.
60-74	Вступник демонструє фрагментарне володіння теоретичним матеріалом, неповні знання основних термінів та основних принципів розвитку історичного процесу, обґрунтування основних теоретичних положень при аналізі конкретних історичних фактів і подій.
50-59	Вступник володіє навчальним матеріалом на початковому рівні його засвоєння, відтворює незначну його частину, правильно виконує половину завдань матеріалу білету.
1-49	Вступник незадовільно розуміє навчальний матеріал, відтворює лише окремі фрагменти процесів та явищ вітчизняної історії.

ЛІТЕРАТУРА

- Антонович В. Б. Коротка історія козаччини. / В. Б. Антонович. – К.: Видавництво Україна, 2004. – 302 с.
- Алексєєв Ю. М., Вертегел А. Г., Даниленко В. М. Історія України. / Ю. М. Борисенко В. Й. Курс української історії з найдавніших часів до XX ст. / В. Й. Борисенко. – К.: Либідь, 1996. – 612 с.
- Багацький В.В. Історія України: підручник /В.В. Багацький. – К.: Алерта, 2010. – 388 с.
- Бакалець О.А. Історія України з найдавніших часів до початку XXI ст.. навч. посіб. для студ. вузів / О.А. Бакалець. – Л.: Магнолія, 2010. – 573 с.
- Білоцерківський В.Я. Історія України: Навч. посіб. 3-є вид., випр. і доп. / В. Білоцерківський. - К.: ЦУЛ, 2007. – 536 с.
- Бойко О.Д. Історія України: навч. посіб. 3-є вид., випр. і доп./ О.Бойко. – К.: Академвидав, 2007. – 688 с.
- Голобуцький В. Запорозьке козацтво. / В. Голобуцький. – К.: Вища школа. – 1994. – 539 с.
- Гончарук П. С. Історія України: Курс лекцій з найдавніших часів до початку XX століття. / А. Й. Гончарук.–К.: Центр навчальної літератури, 2005.– 524 с.

- Гудзь В. В. Історія України. / В. В. Гудзь. – К.: Слово, 2003. – 616 с.
- Дорошенко Д. І. Нарис історії України: У 2-х кн. – К.: Либідь, 1991.
- Давня історія України: У 2-х кн. / За ред. П. П. Толочко та ін. – К.: Либідь, 1994.
- Історія українського козацтва. Нариси у 2-х т. / Колектив авторів. Відп. ред. В. А. Смолій. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2009.
- Король В. Ю. Історія України: навч. посіб. Вид. 2-е, доп. / В. Король. – К.: Академія, 2008. – 552 с.
- Котова Н. О. Історія України. / Н. О. Котова. – Харків: Одиссей, 2005. – 416 с.
- Лазарович М. В. Історія України / М. В. Лазарович. – К.: Знання, 2008 – 683 с.
- Литвин В.М. Історія України: підручник / В. Литвин. - 3-є доопр. Та допов. Видання. – К.: Наукова думка, 2009. – 824 с.
- Мельник А.І. Історія України: навч. посібник для студ. вузів. – К.:ЦУЛ, 2008.- 288 с.
- Михальчук П. А. Термінологічний і хронологічний довідник з історії України / П. М. Михальчук. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. – 192 с.
- Мицик Ю.А. Історія України / Ю.А. Мицик, О.Г. Бажан, В.С. Власов. – 3-є вид. доп. і переробл. – К.: Києво-Могилянська академія, 2010. – 595 с.
- Світлична В.В. Історія України. / В. Світлична. – Львів: Каравела, 2003. – 308 с.
- Скрипник Н. О. Історія України. / Н. О. Скрипник. К.: Каравела, 2004. – 582 с.
- Сушинський Б. І. Козацькі вожді України. - К., 2004.
- Сушинський Б. І. Князі та полководці стародавньої України: історична література. – Одеса, 2006. – 512 с.
- Терещенко Ю. Історія України від найдавніших часів до утвердження незалежної держави: [Навч. посібник]. / Ю. І. Терещенко. – К.: Либідь, 2004. – 423 с.
- Толочко П.П. Козак Д.Н., Крижацький С.Д. Давня історія України: навч. посіб. У 2-х кн./ П. Толочко. – К.: Либідь, 1994. – 224 с.
- Яковенко Н. Нарис історії середньовічної і ранньомодерної України. / Н. Яковенко. – К.: Критика, 2005. – 584 с.